

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. II.

V Ljubljani, dné 1. novembra 1904.

Leto XXXIV.

Otrokovo vprašanje.

„Oj, povejte, dedek mili,
Kaj pomeni zvezd nebroj,
Ki nad nami zaleskeče,
Ko objame svet pokoj?“

Ali so to svečke, ki jih
Angelci prižigajo,
Ali so oči stotere,
Ki ljubó tam migajo?

Oj, povejte, dedek mili,
Kaj pomeni ves ta kras,
Ki tako lepo nad nami
Se razgrinja nočni čas?“ —

„Ej, ti dečko, pomni dobro,
Kar ti sivi pravi dèd:
Tam nad nami razprostira
Se krasnejši, boljši svet,

Tam živijo srečni tisti,
Ki so vse življenja dni
Bili dušic snežno-belih,
Bili srček brez strasti.

In poglej sedaj v višave
Na te lepe lučice,
Glej, tam gori zdaj živijo
Tiste srečne dušice.

Vsaka duša s svojo lučko
Tam pri Jezusu stoji,
Pa nam miga, pa nas vabi,
Da bi vsi tjagor prišli.“ —

Dete zrlo je v višavo,
Zaželelo si je tja,
Kjer v nebrojnih lučkah dušic
Vse nebo se lesketá — — —

Taras Vaziljev.

Jesen.

(Spisal V. Kosmak. Preložil Jožef Gruden.)

Sel sem od Motnic k Novim dvorom. Cesta gre mimo mitnice in zavije na desno poleg skednja na polje. Bilo je sredi oktobra. Polje je ležalo žalostno, zorano; le tupatam je še stala turšica in ležale črne, uvele krompirjeve štible. Nebo je bilo jasno in po njem so hitele dolge ozke proge belih oblakov kakor „babje leto“. Solnce je medlo sijalo.

Počasi sem šel proti lesu, iz katerega se je svetila tupatam bela breza. V levo na dalnjem obzorju je sedel na holmu sivi Špilberk, kakor star siv sokol; pod njim v levo so pozdravljali krasni zvoniki milega Rajgrada, potem Opatovice, Menin, Sokolnice ter kapelica sv. Antonina nad Ujezdom, od koder je bila v Slavkovski bitvi izstreljena prva kroglja. Pred menoj so se belili Tešani; nad njimi so se vrtile lopate Borkovanskih mlinov na sapo kakor kolo usode — in vse to je bleščalo tako krasno, v taki brezračni svetlobi, kakor bi bil to drug svet, svet onih, za katere molimo na Vseh vernih duš dan.

Sedel sem k šipkovemu grmu pri meji ter postavil kukalo poleg sebe. Tam pod hribčkom je pastir kuril ogenj, popevaje neko pesem. Besed nisem razumel, a zvoki so mi boječe prihajali do ušes. Dim se je dvigal proti nebu — počasi, negotovo, žalostno. Rumeneči in veneči les je dišal, a kakor venci na — rakvi. Za menoj v lesu je nekaj šustelo in kapalo, kakor bi padal dež, kakor bi plakala nebesa — a plakal je les, da mora umreti.

Nobenega ptička nikjer — le daleč v sinjih višavah so letele in kričale divje gosi, letele v kraje, kjer ne poznajo ne zime ne mraza.

Mene pa je obšla taka žalost ob umiranju cele nature in je tako prestrašila moje srce, da sem segel po sv. križu, ki ga nosim na prsih.

Segel sem po njem, pogledal pred se v strugo — in glej, tam je cvetela neznatna bela cvetlica — nade!

„Oče, jaz ne morem.“ „Pa si odpocij, Tonček!“

Pogledal sem na desno, kdo govori. Prihajal je stari piskrovez s sinom, starim blizu dvanajst let. Sedla sta nekaj korakov od mene na solnce v travo. Mene nista videla; skrival me je grm.

Sin je bil bled kakor stena. Komaj je sel, se je že zvalil po travi. Oče je slekel svojo kamižolo ter odel mrazu drgetajočega dečka.

„Tonček, nočeš kruha?“ ga je vprašal.

„Ne! Oh, da sem že pri materi!“ je tožil fant ter vil z rokama.

Stari si je potisnil klobuk na čelo, oprl lakti ob kolena, del goli ogoreli roki pest v pest ter oprl ob nje čelo, kakor bi molil. Razgaljene prsi so se mu dvigale boleti. Ko je čez nekoliko časa deček zaspal, si je stari prižgal pipo, sel kakor prej v travo, ter žalostno gledal pred se.

Proti večeru je vzbudil dečka: „Tonček, prosim te, vstani! Pojdiva, da dobiva kje prenočišče!“

Deček je vstajal, segal po svoji palici, na kateri je imel obešene tri mišje pasti. Stari ga je prijel za roko ter mu pomagal, mu oblekel kamizolo, vrgel čez levo ramo vrečo, na desno obesil žice, natlačil v pipo tobaka ter odšel s sinom vred, nevedoč kam, in kje dobi gostoljubno streho.

Zrl sem žalostno za njima.

Na polju se je še vedno dvigal dim, listje v lesu je venelo in padalo, a jata divjih gosi je zopet letela in kričala v sinjih višavah na poti v boljše kraje.

Mnoga med njimi je slabotna, ne zmore daljne poti ter pade v morje. Valovi se zgrnejo čez njo, in kdo najde mesto, kamor je padla.

In kakor te divje gosi, greš tudi ti, slovaško ljudstvo, vi ubogi piskrovezi z visoke Tatre v svet, iščeš lepše usode — a mnogi izmed vas pade med potjo v daljni tujini. In ti, mladi Tonček — ti nežni, mladi labod?

Nekoč pride tvoj oče s počasnim korakom v gorsko vasico, odpre s tresočo roko duri, tvoja mamica, zagledavši očeta samega, strahu zatrepeče ter vpraša: „Kje je pa Tonček?“

Oče povesi glavo ter reče: „V nebesih!“

Mati vzklikne ter se zgrudi bolesti na tla.

Uboga mati, nesrečni Tonček!

Uboga mati, hiti, išči po vsem širokem svetu — groba svojega deteta ne najdeš. Ne križ ne kamen ne stoji na njem — le trava zeleni na njem, in sinica tam popeva. A trave in sinic je dovolj po vsem svetu! Tvoja žalost se bo tiho in nemo dvigala proti nebu kakor oni pastirjev dim. —

Oče in sin sta odšla, meni pa je otožnost zalila srce.

Jesenske slike.

(Konec.)

4. Jesenska otožnost.

Zaječalo je v gozdu tako žalostno in bridkostno, kot plaka dete, ki je izgubilo svojo mater, svojo ljubljeno, drago mamico. Otožno pesem je pel gozd, ker je bila pozna jesen in je listje odpadlo, in so stala drevesa gola, zapuščena.

Mara je iskala po gozdu drv. Osemdesetletna starka je bila, starka na pragu življenja, starka v najpoznejši jeseni. Mrzlo je bilo in zeblo jo je noter do kosti in mozga, da se je tresla. Mela si je premrzle roke, da bi si jih ogrela; ali vendar jo je zeblo, ker je bila kri stara in ni hotela teči urno po žilah kot v dneh srečne mladosti. Trhle veje so se drobile pod nogami, in listje je šumelo. Kak osamljen ptičji glas se je čul rezko in z žalostjo spremljan, ker je bila pozna jesen in zapuščeno vse naokoli, polje in log in livade.

Po njivah so ruli kmetje korenje in repo. Gorko so bili oblečeni, da jim ni prišel mraz do golega. Mara pa je bila slabo oblečena in stara, zato jo je zeblo.

„Stara sem, stara in zapuščena. Vsi so odšli od mene, eden za drugim, najprej mož — moj Tone, potem še Tonček. Odšla sta v svet in me pustila samo. „Z Bogom, Mara, z Bogom, mamica! Vrnem se, kmalu se vrnem!“ Toda nista se vrnila. Pustila sta me, da samujem kot drevo v jesenski otožnosti. Povsod je jesenska otožnost, povsod v naravi in v meni. In čutim, da ne bo dolgo, ko me odneso štirje možje. Naravo zakrije beli sneg, in tedaj pojdem, da zakrije temni grob jesensko otožnost. Narava bo počivala, in jaz tudi — pod zemljino odejo. Naj pride smrt, naj! Čemu bom na svetu drugim v nadlego; sama sem, zapuščena kot potok v gozdu. Nič drugega kot nalahko šumenje in zadevanje ob skalo in kamenje!“

Tako je tožila in hitela nabirat trhljih vej. Mraz ji je pa silil pod kosti, in tresla se je. Nabrala je, povezala z vrvjo in odnesla domov. Težko je stopala po kameniti stezi, večkrat se ji je izpodrsnilo, da bi bila skoraj padla, če bi si ne bila pomagla z debelo palico, ki ji je služila v podporo.

Prišla je domov vsa zmrzla.

„Ah, zebe, zebe!“

Zakurila je ogenj in pristavila piskerček, da skuha kavo. Grela si je stare ude, čutila po njih utrujenost, da bi legla in zaspala na veke.

Skuhala si je kavo. Poskusila je piti; le par požirkov je je popila in že se ji je ustavljalo.

„Ne bo dobro z menoj; še kave ne morem, ki mi je bila najljubša.“

In začutila je zopet vso zapuščenost in osamelost. Kakor jelša ob potoku v pozni jeseni je ona. Veter jo guga in maje, in valovi se zaganjajo v njene korenine. V vrhovih stoka in ječi žalostno pesem o jesenski otožnosti.

Noge so ji bile svinčene, težko je hodila. Popoldne je legla in ni več vstala. Ležala je bolna, kot jelša ob potoku zapuščena in osamljena; in ko je padel prvi sneg, so zakopali Maro, starko z jesensko otožnostjo.

Ivo-Blažič.

Žalujke.

Na njivici božji ...

Na njivici božji goreva
Pa lučic nešteto nocoj
Umrlim, ki v hladnih gomilah
So našli že mir in pokoj.

Oj, semkaj poklekнем v zatišje,
Za ranjke pomôlim srčno,
Da Bog se jih večni usmili
In sprejme njih duše v nebó ...

Semjanov.

Ob dedovi gomili.

V jami tihi, v jami mirni
Ljubi dedek spava,
In gomilo lahna tropa
Ptičic obletava.

Vrba tam žalujka solze
Na gomilo toči,
In jesenska rosa zjutraj
Trdo zemljo moči — — —

Saj ne obletava ptičic
Trop gomile hladne,
Ne rosé žalujke solze
Zemljice te jadne.

Babica ob grobu joče,
Vnuki se solzijo,
S tisočerimi solzami
Zemljico pojijo.

Zvonimir.

Na pokopališču.

Danes Vseh svetih je dan;... žalost veliko obuja
V dušah ljubečih nam vsem bratov umrlih spomin.
Tjakaj med grobne vrste zanesla me noga je moja,
Ko se poslavljal je dan, in se naznanjal je mrak.
Žalostno danes je vse;... tu moli za mater sirota,
Tam pa ob strani gospa gorke si briše solze ...
Kamor ozre se oko, povsod le otožni prizori,
V srce mi sega vse to, dušo mi polni bolest.
Lučka pri lučki brli, plamenček se vzdiga visoko,
Kakor plamtelo je prej rajnih ljubeče srce ...
V misli otožne vtopljen obstanem v temotnem kotičku,
Grob poteptan, osamljen ... s cvetkami neokrašen.
Mož, ki počiva pod njim, Bog ve, kdo je bil in odkodi,
Morda kdaj velik veljak — tukaj pozabljen leži.
Roka mu tujih ljudi ni venčala skromnè gomile,
Sveče nobene tu ni vžgalo ljubeče srce —
Groba tišina vendar njemu ne krati počitka —
Če le v višavah vesel poje „hosana“ Bogu.
Venci, okraski in vse, kaj naj koristijo spečim,
Če zadobila pa ni duša njih v raju miru?!

Angelar.

Ko mrliču zvoni...

V tihi mrak pojo zvonovi,
Pesem žalostno pojó,
In umrlega trpina
Dušo spremljajo v nebo.

Sredi zelene poljane
Jaz osamljen obstojim,
Da pomolim zanj molitev
In zakoprnim za njim.

Tja nad zvezdice blesteče
Duša moja si želi,
Da moreče toge prosta,
Prosta bila bi skrbi.

Srečno le srce je naše
In veselja nam kipi,
Ko se ne boji ničesar
In ničesar ne želi.

Jos. Andrejev.

O Vseh svetih.

Na grobove tihe
Vlega se večer,
Na grobove tihe
Lega božji mir.

Kraj gomil ciprese.
V noč šepečejo,
Vrh neba pa zvezde
Se leskečejo.

Mrtvim zvezde žarne
Vrh neba goré,
Slušajo ciprese,
Ki v noč govoré:

„Smrt po grobih hodi,
Mrtvi plakajo,
Ker iz vic rešenja
Težko čakajo . . .“

Žirov.

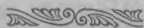
Skoraj, skoraj . . .

Vse cvete na grobih danes,
Kot sijal bi ljubi maj,
Grobi vsi so razsvetljeni
Kot v pomladnem jutru gaj.

Med cveticami pa vernik
Mnog potrt na tleh kleči
In se rajnika spominja,
Ki ga krije hlad prsti.

Srečna duša, če je prišla
Vsaj v čistilni ogenj vic!
Skoraj, skoraj Bog obrisal
Zadnjo solzo bo ji z lic!

Žirov.

Po tihi zemlji . . .

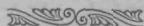
Po tihi zemlji žalost hodi
S palico oprta,
Z nasmehom trpkim s sabo vodi,
Oj, srčeca potrta . . .

In bleda smrt se smeje, smeje . . .
In snežec naletava,
Po gozdu lomijo se veje,
Pod snežcem spi dobrava.

Za njo pa sestra hodi bleda,
In koso ima v dlani,
Z očesom neprijazno gleda
Po logu in poljani.

In žalost vedno dalje blodi
Ob palico oprta,
Z nasmehom trpkim s sabo vodi,
Oj, srčeca potrta . . .

A. P. Grigorjev.

Ko bo prišla bela žena.

Prišla bode bela žena,
Bela žena, bleda smrt,
Pa iz skrinje bodo vzeli,
Zgrnili mrtvaški prt.

Rožic rajniku prinesli,
Sveč prižgali krog in krog,
Ah, in bodo zanj molili,
Da se ga usmili Bog.

Oder bodo z njim pokrili,
Zadnji domek deli nanj,
Mrtvo truplo položili
Jokajoči bodo vanj.

Tudi jaz bom tja pokleknil,
Molil bodem prav srčno,
Da kdaj rajnika in mene
Vzame ljubi Bog v nebó.

Semjonov

„Ala, pojdiva“, je pritrdila ona. Starejša je bila, in danes ji je pri srcu, da bi se zjokala, ker ni branila . . . Letela sta čez travnik proti gozdu in nista hotela slišati Maruške, ko je klicala: Počasi! . . .

Prišla sta v gozd in Lojzek je bil takoj na drevesu. Veverica je skočila na drugo drevo in od tam na smreko.

„Haló, veverica!“ je vpil Lojzek in plezal po veji.

„Kje?“ je vprašala Zinka.

„Glej, tam, pazi, s palico jo zapodi sem proti meni“, je zapovedal.

Veverica je sedela na vršičku in gledala ljubeznivo na svoja preganjalca. Lojzek je odlomil vejo in se ji bližal. Veverica je skočila na konec veje, mahnila z repom in šinila na drugo drevo. Lojzek je udaril za njo, Zmanjkalo mu je pa prostora in padel je. Bolesno je zaječal, pogledal še enkrat in obležal. Zinka je zajokala strahu. Prihitela je stara Maruška in sklepala roke: „Križani Bog, Lojzek, Lojzek!“ . . . Lojzek je ležal v nezavesti in bil je kot mrtev. Zinka je odhitela domov. Priletela sta hlapca s polja in prenesla Lojzka domov. Zavedel se je in prejokal celo noč v velikih bolečinah. Drugi dan so ga peljali v bolnico. Danes je že peti dan, kar leži tu med bolniki . . .

Vsega tega se je spomnila Zinka in zbolelo jo je pri srcu. Ona je bila starejša, paziti bi bila morala, in ne bi se bilo zgodilo, kar se je zgodilo. Spomnila se je, kako je jokala mama doma, in oče je hodil žalostno okrog oglov . . .

„Zinka, boli, boli!“ zdihne Lojzek in se zgane od bolečin. Njegov mirni obraz se je nagubančil v bolestne poteze.

„Miruj, Lojzek, saj bo boljše!“ ga tolaži Zinka in hoče zajokati na glas. Zazdi se ji, da je vseh njegovih bolečin in vse žalosti kriva ona.

„Pomagaj mi!“ zašepeta Lojzek in hoče vstati. Zinka ga prime in ga vzdigne, kajti zlomljena je bila noga in hrbtišče . . .

„Ah,“ vzdihne Lojzek od bolečin in omahne nazaj v posteljo.

„Jaz bom umrl, Zinka“, ji reče in se ozre proti oknu, kot da bi hotel vstati, če je že zašlo solnce. Večerna zarja je žarela izza gôr, in prameni pesmic so sijali daleč visoko na modro nebo. Zagledal se je in obstal skoraj umaka je vstrepetala . . . Umrl, umrl . . . S kakim glasom ji je to rekel. Ali tudi n se je zagledal Lojzek? . . . Ali gleda tiste lepe gozde, drevje in veverice na njih, ali misli, kako se je igral ž njo? . . . Ali kam se je zagledal tja v daljavo na zahod za solncem? . . . Morda v neznan lepši svet, poln svetlobe in lepote, kot so pravili o njem mama, Maruška, kot se otroku včasih sanja . . . Še nikdar ni videla smrti. Ljudje so pravili o mrličih, o strahovih in o spominih.

„Sem poglej, Lojzek“, je rekla Zinka, in obšel jo je strah. Kaj je že vse obljubljevala doma pri kapelici, če Lojzek ozdravi. Zdelo se ji je, da ni več življenja, če umrje, da bo stal vedno pred njo blede Lojzek, očitajoč ji: glej, ti si kriva, da ne živim! — Zato jo je pretresel strah, ko je Lojzek obstal tako, in so osteklele oči . . .

„Lojzek, Lojzek!“ zašepeta in se skloni nad njim. Lojzek pa gleda nepremično in oči mu zastanejo na večerni zarji . . . Pobledelo je lice popolnoma . . .

Zinka zajoče na glas. Pride usmiljena sestra in poda Lojzku križ v roke. To ga je zmotilo. Stresne se in se ozre s prestrašenim obrazom. Zinka prime njegovo roko in on obleži . . .

„Zin—ka, jaz bom umrl!“ zašepeče, in Zinki se zazdi, da čuti, kako odhaja mlada, čista njegova dušica iz onemoglega telesa. Usmiljena sestra zamoli polglasno, in Zinka ji jokaje odgovarja. Tudi Lojzek šepeče molitev . . . Naenkrat pa ustnice obstanejo. Zinka prime prestrašena z obema rokama njegovo glavico.

„Lojzek!“ zakliče in ga poljubi.

„Ma—ma!“ zašepeče Lojzek, in brez življenja so bile njegove oči, roke so stisnile križ — in prominul je . . .

Zinka zajoče nad njim, a Lojzek ne sliši več . . . Ustnice so se nasmehnile in se ljubko smejale. Kaj je zagledala njegova duša, da so se ustnice nasmehnile tako lepo? Kaka mora biti tista dežela, daleč od bolečin! . . .

Usmiljena sestra še drži svečo in tiho moli. Zinka pa poklekne ob postelji in zaihti . . . Uboga mama! In kdo je kriv?

Zadnja zarja je izginila za gorami, polumrak je padel v tiho bolniško sobo, jesenski večer je s svojim šumenjem napolnil ulice. Ob mrtvem Lojzku je dolgo slonela Zinka in ihtela. Zdajpazdaj se je zagledala v njegov smehljajoči obraz in ga poljubila . . .

„Kaj da je umrl?“ se je začudil starček na nasprotni strani in je začel moliti glasneje . . .

Zvečer je odšla Zinka domov, in zazdelo se ji je, da je zašel dan njene mladosti . . . Po vihnem večeru je podil hlapec konja, deklica pa je tiho molila in mislila na Lojzka in na lepe dni in na mamo doma . . .

* * *

Pokopali so Lojzka na našem pokopališču. O Vseh svetih lepo ovenčali njegov grobček. Zinka je na njem naredila iz papirja: „Lojzek“. Dolgo zvečer je molila na grobu in jokala. In med prasketanje sveč in polglasne molitve se je neredko zatopil vzdihljaj: Lojzek, Lojzek!

Ivan Lah.

Ljubezen do mamice.

seh vernih duš dan! — —

Otožno so peli zvonovi svoje žalostinke. Veter je pihljaj od juga sem in se poigral z lučami, ki so plapolale nad grobovi. A zvonovi so vedno otožnejše peli in nosili proti nebesom vroče molitve ljudi, ki so prosili za svoje umrle. Kako je vse otožno ta dan! Ne opazimo nobene stvari, ki bi kazala kaj veselja. Vse je utopljeno v tiho žalost, kot bi se vse spominjalo davnih srečnih dni in mislilo na večnost. — —

S povešenimi glavami in z otožnimi obrazi so hodili ljudje na pokopališče. Stopali so nanje s prikritim strahom. Vsakdo, ki je pokleknil, molil je odkritosrčno. Druge dni so ljudje naglo odhajali, toda danes je vse ostalo na pokopališču. Vse je ostalo, kot bi pričakovalo nekaj posebnega, izvanredno žalostnega, kot bi občudovalo lepo okrašen grob tam v kotu. Dosedaj je bil zapuščen ta grob popolnoma; ni je bilo dobre roke, ki bi bila vsadila nedolžno cvetko nanj! A danes je bil ta grob med vsemi najlepše okrašen! Za njim pa je bil lep spominski kamen, na katerem je bilo zapisano z zlatimi črkami:

„Svoji nepozabljeni mamici.“

„Kdo je postavil to?“ so se ljudje povpraševali medseboj. Toda nihče ni vedel odgovora! Pa kmalu je bilo vsem jasno.

Tam iz župnišča je prišlo mnogo lepooblečenih gospodov na pokopališče. Napotili so se naravnost proti lepo okrašenemu grobu. Imeli so gosli v rokah. Molče so obstopili grob, na kojega je pokleknil lep mladenič. Dvignil je roke in njegove ustnice so šepetale pobožno molitev. Molitvica se je dvigala proti nebesom, a v njegovih očeh so se blestele solze. — — Vstal je, vzel gosli v roke, dal znamenje, in zdaj se je oglasila tako lepa pesmica, polna žalosti, kakor bi jo zapeli sami božji angelci! Počasi, boječe, skoraj umirajoče je utihnila lepa pesmica! Da, lepa je bila pesmica, polna miru, a tudi globoke žalosti. Ko je potihnila, začelo se je glasno ihtenje na pokopališču. Vsi so odšli, samo mladenič je še ostal na grobu in molil.

„Kdo je to?“ so vpraševali ljudje natihoma. Toda odgovora ni vedel nihče. —

Mladenič je vstal, pogledal še enkrat otožno na grob, potem pa poluglasno šepetal:

„Torej z Bogom, dobra mamica, storil sem to dolžnost in izpolnil vašo zadnjo željo! Z Bogom, z Bogom!“

Odšel je otožno, s povešeno glavo za svojimi tovariši. — — — — A zdaj je bilo skoraj vsem jasno, kdo je ta mladenič.

„To je gotovo tisti deček, ki se je pred davnim časom igral na grobu svoje matere. Poglejte otroci, kako ljubi ta sin svojo mater, kako jo časti. Oh, da bi bili vsi otroci tako dobri!“

Zvonovi so zopet otožno zapeli; vetrič je pihljaj nad grobovi, lučice pa so žalostno plapolale nad njimi. — — —

* * *

Vrnimo se za petnajst let nazaj!

V preprosti kmetijski sobi vlada mučna tišina; enakomerno tiktakanje stenske ure moti mrtvaški mir! Le zdajpazdaj se sliši pridušen vzdih bolne, umirajoče žene, ki leži na ubožni postelji. Zraven postelje pa žedi lep deček. Prišla sta oba nekega dne v trg; žena je bila že vsa izmučena in sestradena. Tudi z dečkom ni bilo boljše. Dobri kmetič jo je vzel pod streho. Žena je pravila, da sta iz daljne dežele. Bila je omožena; toda, ker so slabo živeli, je šel mož v Ameriko. Ona in deček sta morala pa po svetu, kjer sta igrala na gosli, da sta si prislužila vsakdajnega kruha. Toda za ženo je bilo tako življenje prehudo; prišla je umret v te kraje. Bolezen jo je vrgla v posteljo, in sedaj se je poslavljala od svojega življenja. A kar ji je bilo najhuje — zapustiti bo morala tudi svojega sinčka! Kako rada bi še dalje živela! Toda že čuti, da bo kmalu prišla ura, ko se bo morala ločiti od svojega ljubljenega otroka. Grenka solza se ji blesti v očeh. Z velo roko gladi črne lase svojega sinčka in ga tolaži. — —

„Bodi miren, dragi moj! Morda se Ti ne bo godilo slabo; saj si bil vedno tako priden in dober. Dobrih otrok pa Bog ne pozabi nikdar. Ne pozabi na Boga tudi nadalje, dasi mene ne bo! In kadar se vrne tvoj oče, in če se ti bo dobro godilo, tedaj pridi na moj grob! Povej očetu, da sem ti to naročila in izroči mu moj zadnji pozdrav! Živita oba tako, da se bomo vsi našli v nebesih! Obljubi mi, ljubi sin, da mi izpolniš to zadnjo željo mojega življenja!“

„Obljubim vam vse, draga mamica, samo ne umrite mi nikar!“

Ubogi deček se skloni nad svojo mater in ji moči obraz z gorkimi solzami. „Zaigraj mi še enkrat eno lepo pesmico; tako rada bi jo čula še enkrat, bolje mi bo!“

S težkim srcem vzame deček gosli, nastavi kodrasto glavo nanje in začne vabiti iz njih otožne, proseče glasove. Kamenje bi bilo jokalo, ko bi bilo čulo to lepo pesmico, to lepo prošnjo, jok in žalost nedolžnega deteta. — — — Igral je deček dolgo, dolgo, saj je vedel, da je vseč to mamici. In ona je zatisnila oči in poslušala lepe glasove, ki so prihajali iz dna trpeče duše ubogega otroka. Počasi so utihnili glasovi, kot bi se bili bali, da ne bi motili umirajoče žene. Odložil je deček gosli in pogledal svojo mamico. Imela je zaprte oči!

„Mamica, pogledjte me še enkrat! Ah, mamica samo še enkrat, saj vas tako lepo prosim!“ — — —

Nič več ni odprla oči. — — — Njena duša je že vsplavala k Bogu. Ubogi deček, igral si svoji mamici zadnjikrat, igral si ji v zadnje slovo. — —

Pokopali so jo vseh vernih duš dan. Četudi neznana, vendar je imela lep pogreb. Ko so jo položili v grob, so se pogrebci razšli; samo deček je ostal še na grobu. Bridko je jokal; proti večeru, ko se je že širila tema nad naravo, vzel je gosli v roke in igral zopet tako milo in lepo, da so vsi ljudje jokali! Vsem se je smilil ubogi deček. Kaj bo ž njim?

Prišel je gospod župnik in ga vzel s seboj.

Dečku je bila sreča mila. Ostal je vedno pošten in pobožen. Ljudje so ga radi podpirali. Vsem je bil hvaležen, a tudi svoje mamice ni pozabil tam v tujini. Našel je očeta, dosegel je svoj cilj, — postal je slaven igralec na gosli.

In zdaj je izpolnil tudi svoji materi zadnjo željo.

Radan.

Svet ti bodi spomin umrlih!

Nekoč je živel krut graščak, ki se ni menil ne za Boga, ne za svoje verske dolžnosti. Njemu je bilo vseeno, delavnik ali pa najvišji praznik. S svojimi tovariši je doma popival in uganjal vsakršne neumnosti. Ali je pa lovil po svojih velikanskih gozdovih divjačino. Na njegovih posestvih pa so delali ubogi tlačani ob samem kruhu in vodi, da jim je kar pôt lil z obraza. Bog ga je že večkrat z nadlogami posvaril, a ni se zmenil za to, ampak živel je naprej svoje razuzdano življenje. Umrli mu je v najlepših letih dobra gospa, ki ga je edina mogla še nekaj brzdati. Ker to ni nič pomagalo, umrl mu je nenadoma tudi edini sinček, katerega je ljubil nad vse. A ne, da bi pričel sedaj drugačno, boljše življenje, je še bolj podivjal. Prišel je vseh vernih duš dan. Torej tisti dan, ki je posvečen spominu dragih ranjkih. Ljudje so leteli trumoma v cerkev in na pokopališče molit za umrle. Graščak pa je šel namesto na grob svoje žene in sinka svojega s svojimi tovariši v gozd na lov. Sicer so ga nekateri svarili, naj bi ta dan ostal doma, a se ni menil za to.

Tako so tisti dan peli zvonovi mrtvaško pesem. V cerkvi je odmevala glasna molitev in ihtenje vernikov. Tam na grobeh so gorele sveče; okrog vsakega groba pa je stala gruča ljudi, ki so si brisali solzne oči. A po gozdu je glasno odmeval lovski rog. Prav do cerkve se je čulo lajanje psov, ki so gonili preplašeno zverjad. Ko so zapeli zvonovi, je tudi graščak slišal njih milodoneče zvoke. Stal je visoko na skali s puško v roki. Za trenutek se mu je omehčalo trdo srce. Zdelo se mu je, da vidi pred sebo svojo dobro ženo in ljubljene sinka. Z milimi pogledi ga prosita, naj vendar odneha vsaj danes od moritve in pobijanja ter naj gre domov. Prav čuje, kako mu pravi sinček tako milo, tako otožno proseče: „Ata, pojdi domov!“

„Pusti me v miru!“ zakriči graščak in se obrne proti gošči, iz katere je ravnokar prilomastil divji merjasec. Lovec naglo pomeri in izproži. Krogla ne zadene, ampak zazvižga mimo. Razkačena zver se zapodi naravnost v lovca. Graščak urno zagradi svoj lovski nož, visoko ga zavihti, da se ubrani napada, a v tem trenutku plane merjasec že nanj. Graščaku izpodrsne na strmi skali, da se zvrne po ostrih pečinah v prepad, kjer mrte obleži.

Kompoljski.

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

52. Vol muka včasih tudi pri polnih jasliah.

Voli in krave mukajo navadno takrat, kadar nimajo klaje; ker ne znajo govoriti, naznanjajo z mukanjem lakot in žejo. A poleg lakote in žeje včasih muči žival tudi še kaka druga neugodnost. Kdor ima kaj več opraviti z živino, pač vé, kako z mukanjem naznanja mnogovrstne reči, ki so ji neprijetne. Pa bodi temu, kakor že, občna sodba o mukanju je ta, da je živina lačna takrat, kadar muka. Ako pa muka tudi ob drugem času, (kar je v pregovoru tako lepo povedano: „pri polnih jasliah“), mora to pomeniti kaj posebnega. Ker volarji in pastirji ne vedó temu gotovega vzroka, pravijo, da je tak vol, ki muka pri polnih jasliah — „siten“ ali tudi „razvajen“. Včasih pa sodijo mileje in si mislijo, da je morda vol bolan, ali pa mu je kaj drugega, za kar pa ne vedó.

Iz tega posnemamo dvojen nauk, ki ga nas uči pregovor. Ako vidimo človeka, ki ima vsega dovolj, pa vendar ni zadovoljen in se pritožuje vsakomur, ki ga hoče poslušati, ne moremo izreči o njem drugačne sodbe kot tako, da je sitnež — čudak! Zato ponovim isto, kar sem poudarjal pri zadnjem pregovoru (št. 51.), da ni častno za človeka, ako se smili sam sebi.

Da je med svetom več takih sitnežev, ki so žalostni nevedé, zakaj, to se ne dá tajiti. Ko je taka sitnost na vrhuncu, jo zovejo „svetožalje“. Vendar radi združujmo z našim pregovorom še drugi milejši nauk. Ako bogatega in imenitnega človeka vidimo nezadovoljnega in otožnega, ga milujmo in opravičujmo, češ, gotovo mora imeti kako skrito gorjé, ki mu obtežuje srce, saj tudi vol včasih muka pri polnih jasliah.

Zastavica.

(Priobčil Cid Em Nafr.)

Z „i“ zidovje sem nesrečno,
Vsem zločincem huda past, —
Z „l“ pa sem sočivje tečno,
Oj, kako gre lačnim v slast! —
Del človeškega života
Z „m“ me imenuje svet,
S „p“ pa vedno še krasota
Glavi kranjskih sem deklet.

(Rešitev in imena rešilcev prih.)

Nove knjige in listi.

Ljudska pesmarica za nabožno petje v cerkvi, v šoli in doma. Priredil Fran. Sal. Spindler, duhovnik lavant škofije. Založilo „Katol. tisk. društvo“ v Ljubljani. Tiskala Katol. tiskarna. V Ljubljani, 1904. Cena: 60 v.

v mehki vezavi, 1 K v platnu, 1 K 40 vin. v šagrinastem platnu z zlato obrezo. — Z veseljem pozdravimo to lično knjižico. Zdi se nam, da je ž njo zopet dahnilo v slovenski narod nekaj novega življenja, posebno med mladino. Oboje: besedilo in glasba (ki se bo pa v kratkem še izpopolnila po partituri) je prišlo iz večjih in zanesljivih rok. Jako spretno je n. pr. poslovenjena himna „Adoro te“ in „Stabat Mater dolorosa“, da se ne le poje, marveč tudi moli, kot bi bila slovenski izvirnik. Žal nam je, da se tudi prekrasna „Dies irae“ ni enako priobčila v celoti, kakor se je privzel ves prevod za „Te Deum“.

Posebno nas zato veseli ta knjižica, ker bo dala katehetom in učiteljem ugodno priloznost, da že šolsko mladino seznanijo vsaj z najnavadnejšimi cerkvenimi pesmami in ji jih primerno razložijo. Nekaterih, ki so slovenskemu narodu tudi jako priljubljene, še pogrešamo; vendar se dajo pa lahko privzeti iz drugotnih zbirk, n. pr. P. Angelikovih idr.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripraviški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.